

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 09.06.1983, sp. zn. Cpj 139/83, ECLI:CZ:NS:1983:CPJ.139.1983.1

Číslo: 32/1983

Právní věta: I. Otcovství k dítěti je určeno podle ustanovení § 52 odst. 1, 2 zák. o rod. souhlasným prohlášením rodičů před soudem, jakmile k prohlášení jednoho z rodičů přistoupí stejné prohlášení druhého rodiče, kterým je označen za otce tentýž muž. Pokud takové prohlášení matky je uvedeno v protokolu sepsaném u soudu v den, který předcházel dni, kdy shodné prohlášení učinil do protokolu u soudu matkou označený muž, není třeba k určení otcovství dalšího souhlasného prohlášení matky. *II. V odůvodnění usnesení, jímž soud zastavuje řízení o určení otcovství podle ustanovení § 108 o. s. ř., uvede soud, kterým dnem došlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů se zřetelem k obsahu obou prohlášení rodičů. Tento den se uvede i v oznámení národnímu výboru, který vede matriku (knihu narození), v níž je dítě zapsáno.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 09.06.1983

Spisová značka: Cpj 139/83

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Národní výbory, Rozhodnutí soudu, Určování otcovství

Předpisy: 94/1963 Sb. § 52 99/1963 Sb. § 108

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 32/1983 sb. rozh.

I. Otcovství k dítěti je určeno podle ustanovení § 52 odst. 1, 2 zák. o rod. souhlasným prohlášením rodičů před soudem, jakmile k prohlášení jednoho z rodičů přistoupí stejné prohlášení druhého rodiče, kterým je označen za otce tentýž muž. Pokud takové prohlášení matky je uvedeno v protokolu sepsaném u soudu v den, který předcházel dni, kdy shodné prohlášení učinil do protokolu u soudu matkou označený muž, není třeba k určení otcovství dalšího souhlasného prohlášení matky.

II. V odůvodnění usnesení, jímž soud zastavuje řízení o určení otcovství podle ustanovení § 108 o. s. ř., uvede soud, kterým dnem došlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů se zřetelem k obsahu obou prohlášení rodičů. Tento den se uvede i v oznámení národnímu výboru, který vede matriku (knihu narození), v níž je dítě zapsáno.

(Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky z 9. 6. 1983, [Cpj 139/83](#))

I. V praxi soudů nejsou jednotné názory na otázku, za jakých podmínek a ke kterému dni je určeno otcovství dítěte souhlasným prohlášením rodičů podle ustanovení § 52 odst. 1, 2 zák. o rod., jestliže v občanském

soudním řízení u soudu nedošlo k současným prohlášením obou rodičů.

Některé soudy zastávají názor, že učiní-li žalovaný v řízení o návrhu na určení otcovství před soudem v nepřítomnosti matky prohlášení, že je otcem dítěte, nelze zastavit řízení podle ustanovení § 108 o. s. ř. bez dodatečného souhlasného prohlášení matky.

Tento výklad není v plném souladu se závěry obsaženými ve zprávě občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSR, [Cpj 41/79](#), uveřejněné pod č. 20/1980 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (str. 114, odst. 3), která sice označuje za pochybení, jestliže soud nevyžádal souhlasné vyjádření matky, ačkoli ho bylo třeba, schvaluje však praxi těch soudů, které nevyžadují takové prohlášení od matky, jež sama podala proti témuž muži žalobu o určení otcovství. Z uvedeného závěru nevyplývá, že ve všech ostatních případech (tedy podalo-li žalobu o určení otcovství dítěte nebo nebyla-li taková žaloba ještě podána) je třeba po uznávacím prohlášení muže dalšího souhlasného prohlášení matky bez ohledu na to, jaké prohlášení sama dříve před soudem učinila. Takový výklad nevyplývá ani z rozhodnutí uveřejněného pod č. 44/1970 Sbírkou soudních rozhodnutí, které se sice zmiňuje o stvrzení prohlášení otce stejným prohlášením matky, zdůrazňuje však hlavně požadavek určitosti prohlášení obou rodičů, jakož i to, že nepostačuje, že označený otec byl pouze ochoten uznat otcovství.

Správné řešení otázky, kdy je a kdy není třeba souhlasného vyjádření matky s prohlášením otce, vyplývá především z rozdílu mezi zněním dříve platného ustanovení § 44 odst. 1 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, podle něhož bylo možné uznat otcovství jen se souhlasem matky, byla-li na živu (pokud nešlo o zvláštní případy uvedené ve větě druhé tohoto ustanovení), a mezi zněním nyní platného ustanovení § 52 odst. 1, 2 zák. o rod., podle něhož je určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů. K novému znění tohoto ustanovení důvodová zpráva výslovně zdůraznila, že změnou terminologie „uznání otcovství“ na „určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů“ má být i pojmově vyjádřeno stejné právní postavení otce i matky a že tedy nejde u otce o „uznání“ otcovství.

Jestliže zákon v ustanovení § 52 odst. 1, 2 zák. o rod. stanoví domněnku otcovství v závislosti na souhlasném prohlášení rodičů, potom v případě tohoto prohlášení učiněného před soudem závisí posouzení toho, zda a kdy došlo souhlasným prohlášením rodičů k určení otcovství, na zodpovězení otázky, zda prohlášení každého z obou rodičů odpovídá předpokladům uvedeným v ustanovení § 52 odst. 1, 2 zák. o rod., a pokud jsou prohlášení obou rodičů v tomto smyslu dostatečně určitá a shodného obsahu, je jimi otcovství k dítěti určeno, a to bez ohledu na to, v jakém pořadí k prohlášením rodičů došlo.

Jestliže prohlášení žalovaného o určení otcovství předcházelo stejně určité prohlášení matky o tom, že otcem dítěte je žalovaný (učiněné před soudem, a to v řízení, v němž se otázka určení otcovství dítěte řeší), došlo k určení otcovství dnem, kdy před soudem učinil prohlášení žalovaný muž, a není již třeba opatřovat další souhlasné prohlášení matky.

Naproti tomu pokud před určitým prohlášením žalovaného o jeho otcovství k dítěti přecházel jen takový projev matky, který nebyl učiněn před soudem, nebo který sice byl učiněn před soudem, avšak nelze jej považovat za dostatečně určité prohlášení o otcovství označeného muže, bylo by třeba

novým slyšením matky před soudem zjistit, zda i ona prohlašuje, že žalovaný je otcem, a teprve dnem tohoto jejího prohlášení by bylo otcovství k dítěti určeno souhlasným prohlášením obou rodičů.

Uvedený výklad plně odpovídá i společenskému zájmu na tom, aby k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů docházelo bez zbytečných průtahů a bez dalších procesních úkonů.

Z uvedeného výkladu vyplývá zvláštní odpovědnost soudů za to, aby byla věnována náležitá péče jednak poučování účastníků o jejich právech i povinnostech a zejména k tomu, aby prohlášení rodičů o určení otcovství byla vždy formulována v souladu se zněním zákona, aby se totiž předcházelo zbytečným průtahům i pozdějším nejistotám o tom, zda a kdy došlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů.

II. Určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, k němuž došlo v průběhu soudního řízení o určení otcovství, je důvodem k zastavení tohoto řízení podle ustanovení § 108 o. s. ř. Podle ustanovení § 73 odst. 2 o. s. ř. je povinností soudu oznámit určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, k němuž došlo u soudu, národnímu výboru, který vede matriku (knihu narození), v níž je dítě zapsáno. Pro zápis o narození má však význam nejen sdělení, že došlo k určení otcovství k dítěti, ale i sdělení údaje o tom, kterým dnem k takovému určení otcovství došlo. Den určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů není totiž závislý na datu vydání usnesení podle usnesení § 108 o. s. ř. (a tím méně na datu právní moci tohoto usnesení); má za následek např. i to, že by nemohlo být určeno otcovství jiného muže k témuž dítěti ani rozhodnutím soudu ani dalším souhlasným prohlášením rodičů, a to ani před národním výborem pověřeným vést matriku (knihu narození), pokud by nebylo pravomocně úspěšně popřeno otcovství určené souhlasným prohlášením rodičů (§ 61 odst. 1 až 3 zák. o rod.). 1)

Je proto třeba v odůvodnění usnesení o zastavení řízení podle ustanovení § 108 o. s. ř. uvést a vysvětlit, kterým dnem k tomuto určení otcovství došlo, a také v oznámení pro zápis do matriky (knihy narození) toto datum uvést [viz i ustanovení § 17 písm. f) aa) jednacního řádu pro okresní a krajské soudy. 2)

1) Srov. i rozhodnutí uveřejněné pod č. 71/1965 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.

2) Jednací řád pro okresní a krajské soudy byl vydán instrukcí ministerstva spravedlnosti ČSR z 5. 6. 1973 č. j. 417/73-L, uveřejněnou v částce 5-6/1973 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR (oznámení o jeho vydání bylo uveřejněno v částce 19/1973 Sb.). Ve Slovenské socialistické republice platný Spravovací poriadok pre okresné a krajské sudy byl vydán instrukcí ministerstva spravedlnosti SSR z 18. 6. 1973 č. j. 15/1973-L, uveřejněnou v částce 5/1973 Zbierky inštrukcií a oznámení Ministerstva spravodlivosti SSR (oznámení o jeho vydání viz v částce 19/1973 Sb.).